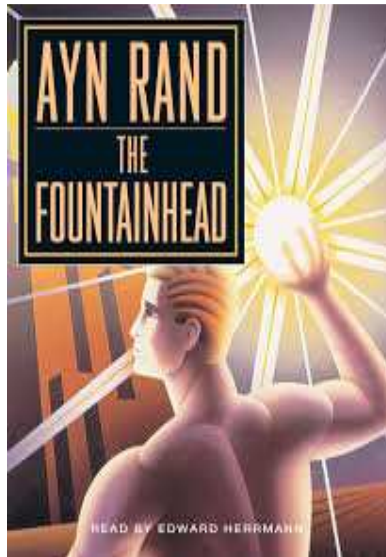

**The Fountainhead, door Toneelgroep Amsterdam,
gezien in De Singel (Antwerpen)
op donderdag 2 oktober 2014.**

Magda Michielslens

Mijn commentaar bij de toneelopvoering. Voor wie het werk van Ayn Rand kent en The Fountainhead (1943) heeft gelezen of weldra zal lezen.

Vergeleken met het boek waren er in deze toneelopvoering nogal wat zaken die ik moeilijk te aanvaarden vind:

- Teveel Dominique. Het boek gaat over de existentiële, politieke, economische en filosofische bekommernissen van de vier centrale mannen. Het is niet voor niets dat het boek hoofdstukken heeft met als titel Peter Keating, Ellsworth M. Toohey, Gail Wynand, Howard Roark. Er is géén hoofdstuk Dominique Francon. Het boek gaat NIET over de neuroses of verdiensten van een mooie intelligente vrouw. Zij loopt er gewoon tussendoor.
- Alle ‘warme’ periodes uit het boek komen in het toneelstuk niet voor of zijn heel kort:
 - de bezoeken van Howard Roark aan Cameron en Camerons sterven;
 - de vriendschap van Howard met de metser/ambachtsman;
 - de vriendschap van Howard met de beeldhouwer;
 - de periode dat er gebouwd wordt aan de tempel, de vriendschap, de samenwerking en de inzet tijdens die periode;
 - de goede verstandhouding tussen Dominique en Gail, ook van de kant van Dominique;
 - de uitzonderlijke vriendschap tussen Gail en Howard (heel even is het er op het toneel, als ze samen aan tafel zitten en ze het over hun arme jeugd hebben);
 - in het boek gebeurt de zgn. verkrachting na een uitgebreide interactie met aantrekking langs beide kanten, en impliciete (maar duidelijke) communicatie daarover, niet pats-boem;

- Dominique komt helpen op de Banner als iedereen Gail in de steek heeft gelaten. Ze werkt hard, efficiënt, in perfecte kameraadschap (over de grote competentie van Dominique als journaliste blijkt trouwens ongeveer niets in het toneelstuk);
 - Het is in de toneelbewerking niet duidelijk dat de on hold verhouding tussen Howard en Dominique frequente contacten inhoudt en bijna 10 jaar duurt.
- Katie vind ik slecht gecast. Ze is te groot. Ze moet klein en een beetje rond zijn. Menslievend, ijverig en nooit eisen stellend.
- Ellsworth vind ik slecht. Hij kwam helemaal niet uit de verf, niet qua acteren en niet qua inhoud. Niets over zijn manipulaties, zijn clubjes, zijn pionnen, de manier waarop hij het middenveld bespeelt.
- Ik gruwde toen het woord graffiti werd uitgesproken. Hoewel muurtekeningen van alle tijden zijn hoort het woord niet bij het Nederlands over een periode van de jaren 20, 30, 40 van vorige eeuw. En die tekstverwerkers ... Elektronische schrijfmachines uit de jaren 1920, 1930, 1940 ? Bovendien speelden die rechthoekige bakken een belangrijke rol op de scène en zelfs qua geluid waren ze sfeerbepalend. Het geratel van elektronische schrijfmachines in de kantoren uit die tijd? Er zal wel een uitleg voor zijn, want ik veronderstel niet dat het gewoon stom is, maar het stak mij tegen.
- Ik houd er niet van dat dezelfde acteur twee verschillende rollen speelt. Zeker met Francon en Cameron was het storend. Het doet afbreuk aan de sacraliteit, de genialiteit die Cameron in het boek heeft. Hij is niet uitwisselbaar met Guy Francon.
- De staking en de vakbondsacties zijn VEEL belangrijker in het boek. De blinde vernielzucht en de complexiteit van de haat was op toneel niet te voelen.
- Gail schiet zich op het einde niet voor zijn kop bij Ayn Rand. Hij 'verraadt' met veel pijn zijn vriend, redt de meubelen en doet – met de nodige schade – gewoon voort. En hij laat Howard de hoogste wolkenkrabber van New York voor hem bouwen. Dat is inhoudelijk een heel groot verschil met de doffe knal op het toneel.
- De speech van Howard is geen aanhangsel als Ellsworth al gezegd heeft dat het gedaan is, het is Howards verdediging op het proces en de jury geeft hem gelijk. Niet zeggen dat de volksjury Howard begrijpt en vrijspreekt is manipulatie.
- Teveel bloot. Van mij mag het, maar ik begrijp niet waarom het moet. En als het neuken dan per se moet gezien worden, waarom houdt Howard Dominique dan steeds langs achteren vast? Ook als zij hem met volle graagte tegemoet treedt.
- Het komt niet goed naar voren hoe verschrikkelijk goed Howard is in zijn vak (en wat hij ondanks de boycot allemaal wél gebouwd heeft). Ook Rands liefde voor techniek en vooruitgang (en New York) komt er nauwelijks uit.
- Individualiteit versus massa, dat komt er wel uit, maar drammeriger dan in het boek. Als je bij Rand één van de grote speeches aan het lezen bent wéét je dat je – binnen de roman – aan een

filosofisch traktaat bezig bent. Hoewel ze de vorm hebben van speeches zijn de teksten niet bedoeld om aanhoord te worden maar om bestudeerd te worden.

- Ik vond het debiet (snel, snel, snel) van de spraak in de grote lappen tekst botsen met de gedragenheid van het boek.

Tot slot:

Ik heb het bijzonder graag gezien. Ik vond het schitterend. De beelden zijn prachtig. De encenering is van een grote schoonheid. Ik sta er versteld van dat mensen zoiets kunnen neerzetten.

Fantastisch. Ik was er tijdens de voorstelling niet helemaal zeker van of de zaal wel mee was. Ik vroeg me ook af of het wel te begrijpen was voor wie het boek niet gelezen heeft. Zoveel tekst, zoveel inhoud, zoveel (actuele) politieke filosofie ... Is het wel in 4 uur te behappen? In alle geval kregen de acteurs na afloop een staande ovatie. Ook van mij.

The day after, 3-10-14
zonder het over de inhoud
of de boodschap te hebben,
want die kenden we al.
